

Boardletter 2021 **Provincie Zuid-Holland**

2 november 2021

Aan de leden van de Provinciale Staten
van de provincie Zuid-Holland
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW DEN HAAG

Onderwerp
Boardletter 2021

Behandeld door

Datum
2 november 2021

Ons kenmerk
2111288407/BTB

Geachte statenleden,

Wij hebben conform de opdracht, als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2021, de interim-controle voor de provincie Zuid-Holland uitgevoerd. Deze controle is primair gericht op de analyse en evaluatie van de interne-beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle. Wij hebben onze bevindingen en aanbevelingen aan het directieteam en het college van Gedeputeerde Staten gerapporteerd via de managementletter. Deze boardletter is een samenvatting van de managementletter.

Volledigheidshalve merken wij op dat onze analyse en evaluatie is uitgevoerd in het kader van de door u verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken en het getrouwe beeld van de jaarrekening en voor de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

De risico-inschattingen hebben niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de interne beheersing als geheel van uw provincie, maar zijn slechts gericht op die delen ervan die ten grondslag liggen aan financiële mutaties in uw provincie.

Wij merken op dat deze boardletter is opgesteld ten behoeve van Provinciale Staten van de provincie Zuid-Holland en niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

De bevindingen en aanbevelingen kunnen worden gelezen als constructieve aanwijzingen of aanbevelingen voor de provincie, als onderdeel van het continue proces van het veranderen en verbeteren van de beheersing van de bedrijfsvoering en de kwaliteit van de jaarrekening.

Graag willen wij deze rapportage en de daarin opgenomen bevindingen en aanbevelingen nader met u bespreken.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Inhoud

1	Managementsamenvatting	
	Managementsamenvatting	5
2	IT-audit	
	IT-audit	8
3	Disclaimer	
	Disclaimer	10

1. Managementsamenvatting

Management-samenvatting**IT-audit****Disclaimer**

De opzet van de controle 2021

De controle 2021 is het tweede jaar van de huidige overeenkomst voor de accountantsdiensten. Wij hebben ingezet op een traject om anders, slimmer en nog beter te controleren. Dit doen wij in overleg en in samenwerking met de provinciale organisatie en team AO/IC in het bijzonder. Tijdens de controle 2020 hebben wij data-analyse ingezet bij het controleren van de salarislasten. De middelen en ervaringen hebben wij met team AO/IC gedeeld, zodat de provincie de data-analyse zelf ten behoeve van de interne controle kan toepassen. In 2021 zullen wij verder inzetten op data-analyse, de ontwikkeling van de IT-audit en het toewerken naar een organisatiegerichte controle. Hiervoor hebben wij de contouren geschetst van een routekaart. Deze routekaart willen wij samen met het college van Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie vormgeven. De eerstvolgende stap is dat de provincie de ambities bepaald ten aanzien van de kwaliteit van de interne beheersomgeving.

Wij constateren tijdens onze interim-controle 2021 dat de provincie voortdurend aandacht heeft voor de ontwikkeling en verbetering van de interne beheersing. Dit komt onder andere tot uitdrukking in de conclusie dat aanbevelingen uit voorgaande jaren worden opgepakt en dat bij de implementatie van een nieuwe applicatie veel zorg wordt besteed aan de wijzigingen in processen.

Uit het toetsen van de opzet en het bestaan van de processen die relevante zijn voor de jaarrekeningcontrole, komen geen significante deficiënties naar voren. Dit betekent dat de processen zodanig zijn bedacht en opgezet dat de financiële beheersingshandelingen rechtmatig worden uitgevoerd en onjuiste en/of onvolledige mutaties in de administraties tot een aanvaardbaar laag niveau worden gereduceerd.

Het doel is om uiteindelijk te komen tot een organisatie die zodanig functioneert dat de rechtmatigheid, juistheid en volledigheid van de financiële mutaties is af te leiden van zichtbare werkstappen in de processen. Relevante aspecten hierbij zijn:

- Een adequate en betrouwbare IT-omgeving.
- Een toereikende inrichting van de interne beheersing, inclusief het treffen van effectieve maatregelen van interne controle.
- De objectieve en 'deskundige' werking van de verbijzonderde interne controle, gericht op het testen van de werking van de interne beheersingsmaatregelen.

De uitdaging voor de provincie ligt vooral bij de IT-omgeving. Wij adviseren in dit kader om een ambitieniveau ten aanzien van de kwaliteit van de IT-omgeving vast te stellen en een plan van aanpak voor het realiseren ervan. Onderdeel hiervan is ook het benoemen van een bestuurlijke en ambtelijke opdrachtgever.

Rechtmatigheidsverantwoording

De provincie is bezig met de voorbereidingen voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. De invoeringsdatum is door de minister een jaar opgeschoven naar 1 januari 2022. Dit betekent dat het college van Gedeputeerde Staten vanaf de jaarstukken 2022 een uitspraak moet doen over het rechtmatig handelen in het afgelopen jaar.

Wij hebben met de organisatie gesproken over de invulling van de rechtmatigheidsverantwoording. Het college wil de verantwoording uiteindelijk kunnen afleggen op basis van een goed functionerende interne beheersing. Het team AO/IC verricht in dit model proceduretests om de effectieve werking van de interne beheersing te verifiëren. Wij zijn van mening dat dit voor de provincie realiseerbaar is. Dit hangt ook nauw samen met de ontwikkelingen die wij in de vorige paragraaf hebben benoemd.

De provincie is momenteel bezig met het inventariseren van de relevante wet- en regelgeving per proces en jaarrekeningpost. Dit is de basis voor het in kaart brengen van de reikwijdte van de rechtmatigheidsverantwoording. De provincie is hiermee op de goede weg.

Wij adviseren om de komende periode tot en met de jaarrekening(controle) 2021 voor de belangrijkste uitdagingen bij dit vraagstuk alvast te doen alsof een rechtmatigheidsverantwoording 2021 opgesteld moet worden. Hiermee wordt voorkomen dat de provincie in 2022 voor het eerste tegen mogelijke knelpunten oploopt en vertraging oploopt in het jaarrekeningtraject. De inhoudelijke uitdagingen liggen naar onze mening bij het beoordelen van de begrotingsrechtmatigheid, het beoordelen van de uitputting van de gevoteerde kredieten en het naleven van de aanbestedingsregels. Procesmatig liggen de uitdagingen bij het evalueren van alle bevindingen uit de diverse controles in relatie tot de verantwoordingsgrens, het opstellen van een afsluitend memorandum met de conclusies uit de verschillende verbijzonderde interne controles ten behoeve van de eindconclusie en het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording en de toelichtende teksten in de paragraaf bedrijfsvoering.

Follow-up aanbevelingen

Onze managementletter 2020 bevat diverse aanbevelingen. Tijdens de interim-controle 2021 hebben wij vastgesteld welke opvolging het college van Gedeputeerde Staten aan deze aanbevelingen hebt gegeven. Samengevat geeft dit het volgende beeld:

Nog niet opgelost:	-
In behandeling:	5
Opgelost:	10
Totaal:	15

Alle aanbevelingen zijn onderhanden. Hierbij is het relevant te vermelden dat een aantal aanbevelingen een langere tijd vraagt om te worden opgelost. Wij hebben de aanbevelingen uit voorgaande jaren inzake de betalingen in deze managementletter samengevoegd, ten behoeve van de leesbaarheid.

Risicomanagement

De doelstelling van de provincie is het verstrekken van een meer integraal inzicht in de risico's die de provincie loopt. In het verleden werd vooral inzicht gegeven in de zogenaamde netto-risico's, terwijl er behoefte is in inzicht in alle relevante (bruto-)risico's en de reeds getroffen maatregelen. Met het vaststellen van de nieuwe financiële verordening is beleidsmatig invulling gegeven aan deze doelstelling.

Wij concluderen dat op centraal niveau inzicht is verkregen in de project specifieke risico's. De risico's en beheersmaatregelen worden gecumuleerd weergegeven in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting 2022. De organisatie gaat de komende periode gebruiken om de kwaliteit en consistentie van risicomanagement in de organisatie te verhogen.

Speerpunten COR

De Commissie voor Onderzoek van de Rekening (COR) heeft voor 2021 (nog) geen speerpunten meegegeven. Wij zullen in het accountantsverslag 2021 een update geven over de speerpunten die vorig jaar door de commissie zijn benoemd en die wat ons betreft relevant zijn voor 2021. Dit zijn de volgende onderwerpen:

1. Het Warmtebedrijf
2. Samenspel PZI en begroting
3. De voorspellende waarde van de begroting
4. Naleving van de financiële verordening ten aanzien van reserves
5. Beleid ten aanzien van informatieveiligheid en cybersecurity

COVID

Vorig jaar hebben wij aandachtspunten benoemd voor bij het opstellen van de jaarrekening 2020 die samenhangen met de effecten van de pandemie. Bij de jaarrekeningcontrole 2020 bleek de provincie goed voorbereid op deze aandachtspunten. De effecten op de jaarrekening en de financiële positie van de provincie bleken beperkt te zijn.

Met inachtneming van de ervaringen van vorig jaar geven wij de volgende aandachtspunten mee voor de jaarrekening 2021.

- a) De verantwoording van de beschikbaarheidsvergoedingen die zijn verstrekt aan de openbaar vervoersbedrijven. In 2021 moet blijken of de vergoedingen over 2020 rechtmatig zijn ingezet door de OV-bedrijven. De provincie moet onder andere hierover verantwoording afleggen aan het Rijk en is daarvoor afhankelijk van de informatieverstrekking door de OV-bedrijven. Wij verzoeken de provincie een schriftelijk standpunt in te nemen over de rechtmatigheid van de vergoedingen 2020 en 2021.
- b) Een transparante verantwoording over de financiële effecten van de pandemie in de jaarstukken 2021. Enerzijds op de baten en lasten 2021 en het eigen vermogen per 31 december 2021 en anderzijds op de effecten op de meerjarige begroting.

2. IT-audit

 Management-samenvatting

 IT-audit

 Disclaimer

IT-routekaart

Wij hebben begin 2021 een beperkte IT-audit (scenario 2.A) uitgevoerd, waarin is stilgestaan bij een beperkte set aan general IT-controls. Daarbij zijn door ons enkele bevindingen geconstateerd, die met het management van de provincie zijn gedeeld. In samenspraak met de organisatie is besloten om voor 2021 een uitgebreidere IT-audit (scenario 2.B.1) uit te voeren, waarbij de volledige set aan general IT controls en application controls ten aanzien van de financiële applicatie wordt meegenomen. De IT-audit vindt in oktober 2021 plaats en de bevindingen worden separaat aan u gerapporteerd.

In overleg met uw organisatie is bepaald om één applicatie, te weten CODA, in scope te hebben. Om tot een organisatiegerichte controle te komen, dient de scope van de IT-audit te worden uitgebreid tot een audit naar de werking van de general IT controls en de application controls van alle relevante applicaties (scenario 3). Voor de vervolgstappen zal de provincie:

- Het ambitieniveau ten aanzien van de kwaliteit van de IT-omgeving moeten vaststellen.
- Het tempo waarin dit ambitieniveau gerealiseerd moet worden, moeten bepalen.
- De randvoorwaarden in kaart moeten brengen en invullen.
- Een bestuurlijke en ambtelijke opdrachtgever moeten benoemen voor de aansturing.

Figuur: overzicht scenario's voor de IT-audit

Scenario	2.A	2.B.1	2.B.2	3
Scope	Beperkte set aan controls (GITC's)	Volledige set aan controls (GITC's + application controls)	Volledige set aan controls (GITC's + application controls)	Volledige set aan controls (GITC's + application controls)
Doel	Risk assessment, niet steunen	Risk assessment + toetsen opzet	Risk assessment + toetsen bestaan	Testen van de werking, t.b.v. "steunen op"
Applicatie				
Database				
Besturings-systeem				
Netwerk				

3. Disclaimer

 Management-
samenvatting

 IT-audit

 Disclaimer

Volledigheidshalve merken wij op dat onze analyse en evaluatie is uitgevoerd in het kader van de door u verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing.

Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel omtrent de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel en deze bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijs alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Wij attenderen u erop dat deze boardletter is opgesteld ten behoeve van de Provinciale Staten van de provincie Zuid-Holland en daarom niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), its global network of member firms, and their related entities. DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500@companies. Learn how Deloitte’s approximately 264,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms or their related entities (collectively, the “Deloitte network”) is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.